نگاه

مجلس هشتم فقط نیمی از تحقیق‌وتفحص‌ها را به ثمر رساند
۳۸ از ۶۶

فرزانه آیینی

مجلس هشتمی‌ها در چهار سال کاری‌شان ۶۶ درخواست تحقیق‌وتفحص از دستگاه‌های مختلف را به تصویب رساندند اما تنها ۳۸ مورد آن نهایی و به صحن علنی قرائت شد. تحقیق‌وتفحص از اعمال دولت دارد زده به کشور، سازمان تعاون روستایی کشور و ادارات تابعه استانی وابسته به جهاد کشاورزی، بررسی واگذاری شرکت خودروسازی سایپا، عملکرد شرکت مخابرات و حادثه انفجار معادن بابنیزو در استان کهگیلویه و بویراحمد سود سهام عدالت، از جمله پرونده‌هایی بودند که گزارش مجلس بابت آن تهیه شد و در کمیسیون اقتصادی بررسی شده اما قرائت آن در نوبت دستور کارهای مجلس قرار نگرفت.

تحقیق‌وتفحص که همچنان اداره دارد

طرح تحقیق‌وتفحص از سازمان تأمین‌اجتماعی هم که از خرداد سال ۸۹ که پس از کش‌وقوس‌های فراوان و انتقادات نمایندگان مجلس به عملکرد تأمین‌اجتماعی، طرح تحقیق‌وتفحص از سازمان تأمین‌اجتماعی، بازنشستگی کشوری و شرکت سرمایه‌گذاری تأمین‌اجتماعی (شستا) کلید خورد، با وجود تاخیرهای چندین‌باره، گزارش این تحقیق‌وتفحص هنوز به صحن علنی مجلس ارایه نشده و هنوز دلایل و بهانه‌های این عدم ارایه این گزارش، از جلوگیری هایریسه تا قرائت گزارش گرفته تا تلاش برای سرقت اسناد تخلفات شرکت‌ها مطرح شده است.

طرح پرابهام قانون ظرف ماه‌های تحقیق‌وتفحص از ابهام‌های قانون اساسی است. تحقیق‌وتفحص از نهادهای زیر نظر رهبری، بعد از اجازه ایشان امکان‌پذیر است. انتقادی که در مورد طرح تحقیق‌وتفحص از سازمان صداوسیما نیز پیش‌تر انداده است. در صورت اجرایی‌شدن تحقیق‌وتفحص از نیروی انتظامی برای نخستین‌بار این کار در دستور کار نمایندگان مجلس قرار خواهد گرفت.

اما در میان ۹ تحقیق‌وتفحص ۶۶گانه‌ای که مجلس هشتم به سرانجام رساند، تحقیق‌وتفحص در کمیسیون‌های مختومه شدند و نهیه‌نگاهی به آیین‌نامه داخلی مجلس که از فرصت شش‌ماهه برای به‌سرانجام‌رساندن آنها یا امکان یک دوره تمدید، سخن به میان آورده باید دید سرنوشت تحقیق‌وتفحص‌های دستور گذاشته‌شده بر زمین خواهد گرفت.

تقاضایی که گزارش‌ش به مجلس نرسید

۲۶ فروردین ۹۸، ۸۰ نفر که بهارستان‌نشینان با تقاضای تحقیق‌وتفحص از جاری عیلی شاپور بنان از دانشگاه آزاد، سازمان تأمین‌اجتماعی و وزارت صنعت معدن و تجارت را از مهم‌ترین‌ها دانست.

با دید تغییرات جدید در سطوح مدیریتی دانشگاه آزاد اسلامی، تأمین‌اجتماعی، بنیاد شهید و وزارت صنعت چه تغییری در روند این دست اورد و خلأهای اجرایی و قانونی که باعث افزایش فاجای در کشور می‌شود را شناسایی کرده و متناسب با آن راهکارها و پیشنهادهای را به قوه مقننه و قضاییه ارایه دهد. هرچند که بنا بر برخی مصلحت‌ها گزارش کمیته مذکور در مجلس هشتم قرائت نشد اما با پیگیری برخی منتقدان سعید مرتضوی رییس سابق این ستاد در مجلس هم گزارش این هیات نهایتا در اردیبهشت سال ۹۱ در بهارستان قرائت شد.

گزارشی که جویایه گرفت

هشتم‌بهمن‌سال ۸۹، تعدادی از نمایندگان درخواست تحقیق‌وتفحص از نحوه واگذاری سهام خودروسازی سایپا را به صحن علنی مجلس ارایه داده و به تصویب رساندند. بر اساس گزارش تحقیق‌وتفحص مجلس از رقابت‌نکردن شرکت خودروسازی سایپا، در روند این واگذاری سهام شرکت‌ها به ساندسازی جایه‌جایی سهام‌داران عمده که در این مورد مثال زدنی است، تخلفات رییس هیات‌مدیره، مدیرعامل و معاونت مالی و شرکت سرمایه‌گذاری کارکنان سایپا محرز است.

ادامه در صفحه ۹

روزنه

مجلس نهم، رکورددار تحقیق‌وتفحص در ۲ سال
«دو صد گفته» و تحقق «نیم کردار»

طاهره ریاحی

بی‌شک یکی از رکوردهای نمایندگان مجلس نهم افزایش شمار تقاضاهای تحقیق‌وتفحص آنها از نهادها و دستگاه‌های مختلف، آن هم در مدت کمی بیش از نیمی از عمر آنها است؛ تقاضایی که نشان از افزایش تمایل نمایندگان به استفاده از بعد نظارتی مجلس در کنار نقش حیاتی تقنینی آن است. در این میان اما سرنوشت طرح‌های تحقیق‌وتفحص و سازمان محیط‌زیست، عملکرد دولت در برابر تحریم توسعه، عضویت جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین‌المللی به تأخیر افتادن لایحه مالیات بر ارث، بررسی عملکرد بانک‌مرکزی در ۱۰ سال گذشته و گزارش نهایی تحقیق‌وتفحص برای ساختمان پلاسکو از جمله مواردی است که به دلیل برخی مخالفت‌ها امکان آن فراهم نشد و گزارش نهایی نیز هیچوقت ارایه نشد. پس از پایان این مجلس هشتم ادامه دستور کار نمایندگان مجلس فعلی خواهد گرفت.

اما در میان ۹ تحقیق‌وتفحص ۶۶گانه‌ای که مجلس هشتم به سرانجام رساند، تحقیق‌وتفحص در کمیسیون‌های مختومه شدند و نهیه‌نگاهی به آیین‌نامه داخلی مجلس که از فرصت شش‌ماهه برای به‌سرانجام‌رساندن آنها یا امکان یک دوره تمدید، سخن به میان آورده باید دید سرنوشت تحقیق‌وتفحص‌های دستور گذاشته‌شده بر زمین خواهد گرفت.

تقاضایی که گزارش‌ش به مجلس نرسید

۲۶ فروردین ۹۸، ۸۰ نفر که بهارستان‌نشینان با تقاضای تحقیق‌وتفحص از جاری عیلی شاپور بنان از دانشگاه آزاد، سازمان تأمین‌اجتماعی و وزارت صنعت معدن و تجارت را از مهم‌ترین‌ها دانست.

حدود دو سال از تصویب آن در حالی که گزارش کمیته آماده قرائت در صحن علنی بود در لابه‌لای حجم انبوه دستور کارهای بهارستان به فراموشی سپرده شد؛ اما همان زمان عباس‌کیر اولیا رییس کمیته تحقیق‌وتفحص از ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز با انتقاد از عدم توجه به حل مشکلات بانک‌ها و بیمه‌گران که در مسیر تحقیق‌وتفحص از عملکرد ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز تلاش کرد از طریق بازدید از مجموعه تصمیم‌گیری در مقابل مطبوعات این کار را پیگیری کند.

انتظار ۳ سال برای قرائت گزارشی از وضعیت بانک‌ها

از تحقیق‌وتفحص‌های مهم دیگری که در دستور کار مجلس هشتم بود، می‌توان به تحقیق‌وتفحص از بانک‌ها اشاره کرد که با ۱۷۱ رای موافق از بهارستان در مهر ماه ۸۸ کلید خورد. بررسی عملکرد بانک‌مرکزی درخصوص ساماندهی بازار پول (نحوه صدور، تمدید، تعلیق یا ابطال مجوز نهادهای مالی) و اطمینان از اصول شرعی و قانونی، بررسی عملکرد بانک‌مرکزی درخصوص مدیریت بازار ارز (نحوه قیمت‌گذاری ارز)، و بررسی و پاسخ‌گویی به تخلفات صورت‌گرفته در شبکه بانکی کشور، از جمله تخلفات بانک‌ها در پرداخت تسهیلات کلان و عدم بازپرداخت آن توسط دارندگان آن، از جمله مواردی است که گزارش آن هنوز ارایه نشده است.

حامد طیبی

مجلس هشتم نه تنها به اینکه گرایش همسو با دولت احمدی‌نژاد داشته و اکثریت آن در اختیار اصولگرایان بود، تحقیق‌وتفحص‌هایی در دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و عمومی صورت دادند که برخی از آنها، پرسروصدا هم شد، اما سنگ بنای اجرایی این اهرم نظارتی قوی مجلس بعد از انقلاب را مجلس ششم بنا نهاد. در دوره‌ای که اصلاح‌طلبان راهی پارلمان شدند، اعلام کردند می‌خواهند بخش هایی را که ناکنون امکان نظارت بر آنها فراهم نشده، با اهرم‌هایی چون تحقیق‌وتفحص، بررسی کنند تا نتیجه آن، به سود اداره بهتر کشور و توسعه باشد و از دیگر سو، مردم به‌عنوان موکلان و کلای خانه ملت، از آنچه در دستگاه‌های مختلف می‌گذرد آگاهی یابند. علی شکوری‌راد از فعالان دانشجویی دهه ۶۰ که در دوران اصلاحات و پس از آن به یکی از شناخته‌شده‌ترین فعالان سیاسی اصلاح‌طلب بدل شد، در گفت‌وگو با شرق، به بخش‌هایی از موانع و حواشی قبل و بعد از تحقیق‌وتفحص‌های مجلس ششم پرداخت که در ادامه می‌آید.

■ با توجه به اینکه در ادوار مختلف مجلس، تحقیق‌وتفحص‌های بسیاری مطرح و پیگیری شده است، به‌نظر شما فلسفه اصلی این امر چیست؟

تحقیق‌وتفحص از نظارت دو وظیفه عمده قانون‌گذاری در شرایط خاص بوده و ابزاری ضروری به‌شمار می‌رود و شخص من نیز از هر فرصتی برای استفاده از این ابزار استقبال می‌کنم و معتقدم تحقیق‌وتفحص هم فرصتی است که نمایندگان مجلس خود را مطرح و اثبات خودش شناسایی کند و در فرصتی است تا دستگاه‌ها از خود دفاع کنند.

اینکه به مقوله تحقیق‌وتفحص نباید سیاسی باشد، در حالی که گاهی اوقات شاهدیم که در پس برخی تحقیق‌وتفحص‌ها ناگاه سیاسی نقطه و ایس امر طوری جا افتاده است که گاهی اختلافات شخصی، سلیقه‌ای و منطقه‌ای منجر به تحقیق‌وتفحص می‌شود! البته نمی‌توان منکر این موضوع شد که برخی از بررسی‌ها مصداق بارز تحقیق‌وتفحص‌های با اهل این مساله نیستی دارد.

صرفنظر از ملاحظات بعضا سیاسی و سلیقه‌ای که در برخی تحقیق‌وتفحص‌ها به چشم می‌خورد، نباید معتقدم تحقیق‌وتفحص اهرمی بسیار مثبت بوده و نباید از آن هراس داشت و با رایه گزارش نباید مانع مهم را در جریان امور قرار داد، چراکه تحقیق‌وتفحص می‌تواند دلیل آگاهی‌بخشی و طرح‌ریزی برای تکرار نشدن مجدد آن باشد. در حالی که در برخی هشتم تحت عنوان «انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات» هستیم، اما تحقیق‌وتفحص‌ها به‌ندرت به استقبال طرح‌های تحقیق‌وتفحص بروند.

■ با وجود تحقیق‌وتفحص‌های پیگیری‌شده از سوی مجلس، همه آنها به ثمر نرسیده یا حتی در صورت نتیجه‌دادن، گزارش نهایی در صحن علنی قرائت نشده است، به‌نظر شما چه عواملی در به ثمرنشستن تحقیق‌وتفحص‌ها تأثیرگذار است؟

متاسفانه بنده شاهد بودم که عده‌ای به‌خصوص در دستگاه‌های اجرایی می‌کوشند خلو تصویب طرح تحقیق‌وتفحص را بگیرند و برای این کار لایه‌های مختلفی انجام می‌دهند یا اینکه از شرکت مکتوب باشند تعویق‌کنند و یا اگر در قالب یک طرح تقدیم هایریسه شده است، دست به دامن آنها می‌شوند تا نشود رأی بیاورد و یا اینکه گرایش در مجلس قرائت نشود که دولت همین کار را انجام می‌دهد.

■ تحقیق‌وتفحص‌ها چطور کلید خورد؟

■ پیش از مجلس ششم، موضوع تحقیق‌وتفحص، کمتر در دستور کار مجالس قبل از آن قرار می‌گرفت. چه چیزی سبب شد مجلس ششم این ظرفیت را احیا و به شکل ویژه‌تر دنبال کند؟ البته تحقیق‌وتفحص پنجره از پنداد مستعفیان در دوران خود، بازتاب‌های زیادی داشت که به فرجام مشخصی نرسید

من اطلاع چندانی از تحقیق‌وتفحص‌هایی که در مجالس قبل از ششم شده ندارم.

■ به این علت پرسیدم که شما فعال سیاسی و دانشجویی بودید و مسایل دولت و مجلس وقت را دنبال می‌کردید.

علت این بود که شرایط سیاسی‌ای که وجود داشت این فرصت را نمی‌داد. مجلس به‌نوعی همسو با دولت بود به‌نوعی شرایط به‌گونه‌ای بوده که نمی‌شد همه‌چیز را در کشور باز کرد. معمولا در دوره جنگ اولویت‌ها تغییر می‌کند و در آن شرایط، مجلس به پروای دولت نمی‌پیچد. شرایط آن مقطع را با امروز مقایسه نکنید. امروز در دوره‌ای قرار داریم که شفافیت بسیار بیش از گذشته است. در گذشته مسایل تحقیق‌وتفحص به مسایلی مانند اختلاس و رویدادهای کلان امنیتی مواقع آن است و در درون خود حل‌وفصل کنند و خبلی منتشر نشود. اساسا بیرون‌دادن اطلاعات کار درستی تلقی نمی‌شد. تغییر این روند از مجلس ششم و دولت اصلاحات آغاز شد که بخشی از دلایل آن موضوع بود به مبنی دوره اصلاحات و مقداری هم به پیشرفت تکنولوژی و آزادی فضای مطبوعات در آن مقطع برمی‌گشت. در مقطعی فقط یک خبرگزاری جمهوری‌اسلامی بود که تنها منبع اخبار دولتی بود و هیچ منبع دیگری وجود نداشت و با رایه گزارش بعد از مدتی امور قرار داد، بنابراین چراکه تحقیق‌وتفحص می‌تواند زیر پای دولت را خالی کند. در حالی که هرچقدر مردم رفتارهای احساسی و شتابزده نداشته و آگاهانه باشند و این آگاهی ریشه‌دار باشد انتخاب‌های مطلوبی به دست می‌آید.

جامعه ما مقداری از آن شفافیت، رقابت، آگاهی لازم و اطلاع‌رسانی‌هایی که لازمه یک جامعه سالم و برنشاط است را ندارد. بنابراین این امر باید ریشه‌یابی شده و عواملی که در فاصله گرفتن ما از وضعیت مطلوب تاثیرگذارند، مشخص شوند.

قانون اساسی کشور ما کامل و شفاف بوده و هیچ مشکلی ندارد بلکه این موانع بیش از آنکه مکتوب باشند غیرمکتوب هستند و ما باید اینها را دنبال کنیم که این عوامل دست ما داده است.

■ با نظر به اینکه گرایش همسو با دولت احمدی‌نژاد داشته و اکثریت آن در اختیار اصولگرایان بود، تحقیق‌وتفحص‌هایی در دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و عمومی صورت دادند که برخی از آنها، پرسروصدا هم شد، اما سنگ بنای اجرایی این اهرم نظارتی قوی مجالس بعد از انقلاب را مجلس ششم بنا نهاد. در دوره‌ای که اصلاح‌طلبان راهی پارلمان شدند، اعلام کردند می‌خواهند بخش هایی را که ناکنون امکان نظارت بر آنها فراهم نشده، با اهرم‌هایی چون تحقیق‌وتفحص، بررسی کنند تا نتیجه آن، به سود اداره بهتر کشور و توسعه باشد و از دیگر سو، مردم به‌عنوان موکلان و کلای خانه ملت، از آنچه در دستگاه‌های مختلف می‌گذرد آگاهی یابند. علی شکوری‌راد از فعالان دانشجویی دهه ۶۰ که در دوران اصلاحات و پس از آن به یکی از شناخته‌شده‌ترین فعالان سیاسی اصلاح‌طلب بدل شد، در گفت‌وگو با شرق، به بخش‌هایی از موانع و حواشی قبل و بعد از تحقیق‌وتفحص‌های مجلس ششم پرداخت که در ادامه می‌آید.

■ با توجه به اینکه در ادوار مختلف مجلس، تحقیق‌وتفحص‌های بسیاری مطرح و پیگیری شده است، به‌نظر شما فلسفه اصلی این امر چیست؟

تحقیق‌وتفحص از نهادهای زیر نظر رهبری، بعد از اجازه ایشان امکان‌پذیر است. انتقادی که در مورد طرح تحقیق‌وتفحص از سازمان صداوسیما نیز پیش‌تر انداده است. در صورت اجرایی‌شدن تحقیق‌وتفحص از نیروی انتظامی برای نخستین‌بار این کار در دستور کار نمایندگان مجلس قرار خواهد گرفت.

اما در میان ۹ تحقیق‌وتفحص ۶۶گانه‌ای که مجلس هشتم به سرانجام رساند، تحقیق‌وتفحص در کمیسیون‌های مختومه شدند و نهیه‌نگاهی به آیین‌نامه داخلی مجلس که از فرصت شش‌ماهه برای به‌سرانجام‌رساندن آنها یا امکان یک دوره تمدید، سخن به میان آورده باید دید سرنوشت تحقیق‌وتفحص‌های دستور گذاشته‌شده بر زمین خواهد گرفت.

تقاضایی که گزارش‌ش به مجلس نرسید

۲۶ فروردین ۹۸، ۸۰ نفر که بهارستان‌نشینان با تقاضای تحقیق‌وتفحص از جاری عیلی شاپور بنان از دانشگاه آزاد، سازمان تأمین‌اجتماعی و وزارت صنعت معدن و تجارت را از مهم‌ترین‌ها دانست.

حدود دو سال از تصویب آن در حالی که گزارش کمیته آماده قرائت در صحن علنی بود در لابه‌لای حجم انبوه دستور کارهای بهارستان به فراموشی سپرده شد؛ اما همان زمان عباس‌کیر اولیا رییس کمیته تحقیق‌وتفحص از ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز با انتقاد از عدم توجه به حل مشکلات بانک‌ها و بیمه‌گران که در مسیر تحقیق‌وتفحص از عملکرد ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز تلاش کرد از طریق بازدید از مجموعه تصمیم‌گیری در مقابل مطبوعات این کار را پیگیری کند.

انتظار ۳ سال برای قرائت گزارشی از وضعیت بانک‌ها

از تحقیق‌وتفحص‌های مهم دیگری که در دستور کار مجلس هشتم بود، می‌توان به تحقیق‌وتفحص از بانک‌ها اشاره کرد که با ۱۷۱ رای موافق از بهارستان در مهر ماه ۸۸ کلید خورد. بررسی عملکرد بانک‌مرکزی درخصوص ساماندهی بازار پول (نحوه صدور، تمدید، تعلیق یا ابطال مجوز نهادهای مالی) و اطمینان از اصول شرعی و قانونی، بررسی عملکرد بانک‌مرکزی درخصوص مدیریت بازار ارز (نحوه قیمت‌گذاری ارز)، و بررسی و پاسخ‌گویی به تخلفات صورت‌گرفته در شبکه بانکی کشور، از جمله تخلفات بانک‌ها در پرداخت تسهیلات کلان و عدم بازپرداخت آن توسط دارندگان آن، از جمله مواردی است که گزارش آن هنوز ارایه نشده است.

در مجلس ششم در ابتدا توجه ویژه‌ای به کمیسیون ۹۰ شد. بر اساس رویکردی که اصلاح‌طلبان داشتند در هایریسه بحث و قرار شد و در گام اول اعضای هایریسه از کمیسیون‌های دیگر برگزیده شوند، بیشتر بها داده شود و در گام دوم اعضای هایریسه از کمیسیون‌های دیگر انتخاب شوند

جامعه ما مقداری از آن شفافیت، رقابت، آگاهی لازم و اطلاع‌رسانی‌هایی که لازمه یک جامعه سالم و برنشاط است را ندارد. بنابراین این امر باید ریشه‌یابی شده و عواملی که در فاصله گرفتن ما از وضعیت مطلوب تاثیرگذارند، مشخص شوند.

قانون اساسی کشور ما کامل و شفاف بوده و هیچ مشکلی ندارد بلکه این موانع بیش از آنکه مکتوب باشند غیرمکتوب هستند و ما باید اینها را دنبال کنیم که این عوامل

ادامه در صفحه ۸

سیاست

گفت‌وگو با علی شکوری‌راد:

به دنبال شفاف‌سازی عملکردها بودیم

عکس: عباس کاکوری، شرق

حادثه ۲۸بهمن که به لاریجانی در قم حمله شد.

فیلم مجلس هفتم و نهادها وجود دارد که برخی را خودی می‌دانند و دیگران را نه. برای همین نوعی رزادری یا آبروداری برای آنها صورت می‌گیرد که نتیجه آن، فسادی است که در نهادها ایجاد می‌شود. در حالی که باید به همه شهروندان به یک چشم نگریسته شود. اینگونه رفتارها و اقدامات سبب می‌شود تا شفافیت از بین برود و فساد جایگزین آن شود. یکی از ویژگی‌های حکمرانی خوب، شفافیت است تا چشم ناظر مردم، بر روند امور نظارت کنند اگر این وظیفه فراموش شود هزینه بالایی برای کشور ایجاد می‌شود.

■ گزارش تحقیق‌وتفحص از صداوسیما هم خیلی سروصدا کرد و واکنش لاریجانی رییس وقت صداوسیما که این گزارش را «کشکی» خواند، هنوز هم در خاطره‌ها مانده است. این تحقیق‌وتفحص در سه حوزه هزینه کرد آگهی‌ها، خرید هدایا و خریدهای خارجی صورت گرفت. کمی از حال و هوای آن و تبعات تخلف ۳۵۰میلیاردی مطبوعات بگویید.

البته با توجه به فساد سه‌هزارمیلیاردی، امروز دیگر آن رقم‌ها به چشم نمی‌آیدا آن تحقیق‌وتفحص توسط دوستان و بهویژه آقای شجاع پوربان، با شجاعت پیگیری شد و به آن گزارش مشهور تخلف رسید. البته مسوولان در صداوسیما، همکاری لازم را با مجلس نداشتند که به این امر هم اشاره شد. می‌دانید حق مجلس تحقیق‌وتفحص در تمام امور است. اینکه برخی نهادها را عدای از تحقیق و تفحص مستثنی می‌کردند، مورد پذیرش نبود.

■ با مقامات ارشد، برای رفع مشکل رایزنی نکردید؟

چرا رهبری به همین دلیل دستوری دادند که روند را تسهیل کند اگرنه صداوسیما اجازه دسترسی به اسناد را به هیات تحقیق‌وتفحص نمی‌داد. البته ما امیدی به فرجام آن نداشتیم؛ بنابراین بسیار مهم بود که گزارش تهیه شود و به افکار عمومی ارایه شود که گویا صداوسیما در آن مقطع، جرائم آگهی‌ها را چهارمیلیاردتومان عنوان کرده بود اما سازمان مدیریت با یک کار فشرده، آگهی‌های شبکه‌های مختلف را ماشیتر کرده و بر اساس تعرفه‌های خود سازمان، آنها را محاسبه کرده بودند و به رقم حدود ۲۲میلیاردتومان رسیده بودند که تفاوت فاحشی بین آمار اعلامی و حدود درآمد واقعی صداوسیما از آگهی با آنچه اعلام می‌شد را نشان می‌داد. کار خبلی دقیق بود و سازمان صداوسیما نمی‌توانست آن را بدون جهت‌گیری و به‌صورت عادلانه به موضوع اشاره کرده بود خوشحال بودند و هم جامعه و مردم احساس رضایت می‌کردند. در تاریخ مجلس هم شاید اولین گزارش از این دست بود.

■ گزارش به قوه‌قضاییه ارجاع شد؟

بله، از طریق هیات‌رییسه باید فرستاده می‌شد که شد اما فرجام مشخصی نیافت.

■ موضوع تحقیق‌وتفحص از صنعت چای، خیلی بالا نشد. گویا اعتراضاتی به قاچاق چای مطرح بود؟ اما مگر سازمان چای، زیر مجموعه دولت نبود؟

بود اما علت تحقیق‌وتفحص، مشکل سازمان چای نبود بلکه شکایت چایکاران به کمیسیون اصل ۹۰ این بود که از قاچاق و ماقبلیایی که در این حوزه تشکیل شده بود، خیلی متضرر بودند. یادم نیست از سوی چه کسی مطرح شد اما گمانم مهندس شمس‌الدین وهابی، مسوول هیات شدند، بسیار جدی کار را پیگیری کردند و به جاهای خبلی رسیدند.

■ مثلا؟

به اسکله‌های غیرمجاز یعنی اسکله‌های غیررسمی که زیر نظر گمرک و سازمان‌های دولتی مسوول دیگر نیست و کالا از آنها به شکل غیرقانونی وارد کشور می‌شد. رسیدن به این نقطه در آن مقطع، بازتاب‌های فراوانی در جامعه داشت. بعدها آقای احمدی‌نژاد هم تعبیر «برادران قاچاقچی» را درباره این موضوع، به کار برد که خبلی هم سروصدا کرد.

■ گزارش قرائت شد؟ فرجام آن چه شد؟

به قرائت شد و جنجال برانگیز بود. به هر حال اگر بخواهد کاری به نتیجه برسد باید سایر دستگاه‌های مسوول کمک کنند. به دلیل برخی جهت‌گیری‌ها حلقه اصلاح امور تکمیل نشد و هنوز هم در این حوزه، نقص وجود دارد.

■ چرا مجالس اصولگرا هم با همین مشکل مواجه بودند؟ نمونه آن گزارش تحقیق‌وتفحص صورت گیرد، برای آن سازمان چه اهمیتی دارد؟ به قول معروف کسی که حساب پاک است، از هیات تحقیق‌وتفحص نمی‌ترسد. مجلس ششم کاملا درست بود و دیگران نتوانستند به آن هیچ خدشه‌ای وارد کنند بنابراین به انگیزه آنها اشکال وارد کردند درحالی که اصلا بحث انگیزه نیست. دو ضربدر دو، همه‌سال بلتی و چه کافور، می‌شود چهارا؟ این چون برخی شرایط ایجاد شده بود، آنها از محاسبه نگران بودند. صداوسیما از ابتدای دولت اصلاحات، علیه انتخاب مردم گارد گرفته بود و البته نمایندگان مجلس ششم هم از ابتدا به خاطر رفتارها و جهت‌گیری‌هایی که یک رسانه عمومی که با بول مردم اداره می‌شود، در قبال مجلس وقت داشت، این سازمان را تحویل نمی‌گرفتند و عمدتا با خبرنگاران آن گفت‌وگو نمی‌کردند.

■ در مورد «استات اویل»، هم تحقیق خوبی شد و کمیته تحقیق تشکیل شد و اعضای آن به نروژ هم رفتند و مشخص شد حسابدار خود شرکت، اختلاس صورت داده و مهدی هاشمی تبرئه شد. می‌گویند مجلس ششم هم با توجه به مناسبات انتقادی با آقای هاشمی، بی‌میل نبود که این اتفاق صورت بگیرد.

دقیق این را به یاد ندارم اما واقعا اینگونه نبود که مجلس جابه‌اراده رسیدگی کند. نمایندگان مجلس ششم اگر به حقی می‌رسیدند آن را اعلام می‌کردند و بدنفع و ضرر آن کاری نداشتند. نوع روابط مجلس ششم به هیچ عنوان جناحی و بادی نبود. در کمیسیون اصل ۹۰ برای ما فرقی نمی‌کرد نتیجه آن چه می‌شود. برای همین نیروهای جناح راست در کمیسیون هم تا آخر درجوار از نتایج گزارش‌ها و رسیدگی به شکایات مردم، حمایت می‌کردند.

■ بعد از شمار مجالس بعدی که در اختیار اصولگرایان بود، تحقیق‌وتفحص‌های زیادی صورت گرفت. مثلا امروز تحقیق‌وتفحص از حادثه فیضیه، با وجود همه تعدیل‌ها، به نتیجه رسید و گزارش‌ش هایی خوانده شد که خیلی‌ها نمی‌خواستند خوانده شود. مثلا گزارش حمله به کوی سیحان که مجلس هشتم به سراغ آن رفت، تا حدی برای مسایل روشن‌تر کرد.

به هر حال وقتی کاری بکبار انجام می‌شود و قاست و اندازه آن کار تعریف می‌شود، ادامه دادن آن اجتناب‌ناپذیر است. در مجلس ششم این اتفاق افتاد. مثلا وقتی در فوتبال ایران یک نفر لژیونر به اروپا می‌رود، راه بقیه را باز می‌کند. نه اینکه استعداد جدیدی باز شده باشد بلکه بسیاری از استعدادها که کشف شده است، با اینکه سطح فوتبال برزیل بالاست بدلیل نوع فیزیک و تفاوت زنتیک آنها با ما نمی‌توانند در عمق مسیر درست را شروع کنند و بقیه هم آن را الهامه شدند. در مجلس هم باید با نگاه به اقق آن حرکت می‌کرد. در مجلس شورچک می‌کردند عدای فکر می‌کنند رکورد آقای زمانزاده دست نخورده می‌ماند اما عضای جدید تیم، به‌دنبال زدن آن رکورد در شورچک هستند.

■ تحقیق‌وتفحص از انتخابات مجلس هفتم شد که به بحث نحوه تشکیل دفاتر نظارتی شورای نگهبان و ایراد ساختاری مدیریت و برنامه‌ریزی به افزایش تشکیلات یک دستگاه رسمی پرداخت و دو مورد دیگر بعضی نحوه شمارش آرا و رد صلاحیت‌های آن مقطع. فرجام آن چه شد؟

شاید ما امیدی به فرجام آن نداشتیم اما موظف بودیم در قبال رای مردم، پیگیر حقوق آنان باشیم. اینها تاثیرات سیاسی و تاریخی دارد.

■ شما بعد از واقعه کوی دانشگاه، وارد مجلس شدید. حادثه کوی، تیر ۷۸ بود و بهمن ۷۸ هم انتخابات مجلس ششم برگزار شد. نخواستید پیگیری کنید؟

مجلس پنجم وارد این ماجرا شد و تحقیق‌وتفحص هم صورت گرفت که فایژه هاشمی هم دنبال آن بود.

■ اما بیشتر گزارش دیبرخانه شورایعالی امنیت ملی که آقای ربیعی و آقای تاجزاده پیگیر آن بودند، در ذهن‌ها مانده است.

چند گزارش تهیه شد. وزارت علوم، نیروی انتظامی، سپاه و... که همگی منتشر شدند. اما مجلس پنجم با عنوان تحقیق‌وتفحص به آن ورود کرد و خلیم فایژه هاشمی از نفرات آن بود که خیلی هم پیگیری شد. اما مجلس ششم ورودی به قضیه به شکل تحقیق‌وتفحص نداشت. هرچند فراکسیون دانشجویی آن دوره و کمیسیون به‌طور مداوم پیگیر وضعیت دانشگاه و دانشجویان و فشارهایی که بر دانشجویی وجود داشت بودند.

ادامه از صفحه ۸

مهم نیست و اگر کار یک سازمان یا نهاد، ایرادی نداشته یا هر انگیزه‌ای که از آن تحقیق‌وتفحص صورت گیرد، برای آن سازمان چه اهمیتی دارد؟ به قول معروف کسی که حساب پاک است، از هیات تحقیق‌وتفحص نمی‌ترسد. مجلس ششم کاملا درست بود و دیگران نتوانستند به آن هیچ خدشه‌ای وارد کنند بنابراین به انگیزه آنها اشکال وارد کردند درحالی که اصلا بحث انگیزه نیست. دو ضربدر دو، همه‌سال بلتی و چه کافور، می‌شود چهارا؟ این چون برخی شرایط ایجاد شده بود، آنها از محاسبه نگران بودند. صداوسیما از ابتدای دولت اصلاحات، علیه انتخاب مردم گارد گرفته بود و البته نمایندگان مجلس ششم هم از ابتدا به خاطر رفتارها و جهت‌گیری‌هایی که یک رسانه عمومی که با بول مردم اداره می‌شود، در قبال مجلس وقت داشت، این سازمان را تحویل نمی‌گرفتند و عمدتا با خبرنگاران آن گفت‌وگو نمی‌کردند.

■ در مورد «استات اویل» هم تحقیق خوبی شد و کمیته تحقیق تشکیل شد و اعضای آن به نروژ هم رفتند و مشخص شد حسابدار خود شرکت، اختلاس صورت داده و مهدی هاشمی تبرئه شد. می‌گویند مجلس ششم هم با توجه به مناسبات انتقادی با آقای هاشمی، بی‌میل نبود که این اتفاق صورت بگیرد.

دقیق این را به یاد ندارم اما واقعا اینگونه نبود که مجلس جابه‌اراده رسیدگی کند. نمایندگان مجلس ششم اگر به حقی می‌رسیدند آن را اعلام می‌کردند و بدنفع و ضرر آن کاری نداشتند. نوع روابط مجلس ششم به هیچ عنوان جناحی و بادی نبود. در کمیسیون اصل ۹۰ برای ما فرقی نمی‌کرد نتیجه آن چه می‌شود. برای همین نیروهای جناح راست در کمیسیون هم تا آخر درجوار از نتایج گزارش‌ها و رسیدگی به شکایات مردم، حمایت می‌کردند.

■ بعد از شمار مجالس بعدی که در اختیار اصولگرایان بود، تحقیق‌وتفحص‌های زیادی صورت گرفت. مثلا امروز تحقیق‌وتفحص از حادثه فیضیه، با وجود همه تعدیل‌ها، به نتیجه رسید و گزارش‌ش هایی خوانده شد که خیلی‌ها نمی‌خواستند خوانده شود. مثلا گزارش حمله به کوی سیحان که مجلس ششم به سراغ آن رفت، تا حدی برای مسایل روشن‌تر کرد.

به هر حال وقتی کاری بکبار انجام می‌شود و قاست و اندازه آن کار تعریف می‌شود، ادامه دادن آن اجتناب‌ناپذیر است. در مجلس ششم این اتفاق افتاد. مثلا وقتی در فوتبال ایران یک نفر لژیونر به اروپا می‌رود، راه بقیه را باز می‌کند. نه اینکه استعداد جدیدی باز شده باشد بلکه بسیاری از استعدادها که کشف شده است، با اینکه سطح فوتبال برزیل بالاست بدلیل نوع فیزیک و تفاوت زنتیک آنها با ما نمی‌توانند در عمق مسیر درست را شروع کنند و بقیه هم آن را الهامه شدند. در مجلس هم باید با نگاه به اقق آن حرکت می‌کرد. در مجلس ششم حرکت می‌کردند عدای فکر می‌کنند رکورد آقای زمانزاده دست نخورده می‌ماند اما عضای جدید تیم، به‌دنبال زدن آن رکورد در شورچک هستند.

■ تحقیق‌وتفحص از انتخابات مجلس هفتم شد که به بحث نحوه تشکیل دفاتر نظارتی شورای نگهبان و ایراد ساختاری مدیریت و برنامه‌ریزی به افزایش تشکیلات یک دستگاه رسمی پرداخت و دو مورد دیگر بعضی نحوه شمارش آرا و رد صلاحیت‌های آن مقطع. فرجام آن چه شد؟

به‌نظر می‌رسد که اگر سازمانی بخواهد هزینه‌ها و فعالیت‌های خود را به‌صورت شفاف‌سازی عملکرد انجام دهد، این کار هزینه‌ها را کاهش می‌دهد و اعتماد عمومی را افزایش می‌دهد. اما در عمل، این‌گونه نیست و برخی سازمان‌ها به‌دنبال این هستند که با ایجاد ابهام، هزینه‌های خود را افزایش دهند. در مورد انتخابات مجلس هفتم نیز همین‌گونه بود. در آن مقطع، ما شاهد بودیم که برخی از نهادها و سازمان‌ها، اقدام به ایجاد ابهام در فرایند انتخابات می‌کردند. به‌عنوان مثال، در مورد انتخابات مجلس هفتم، ما شاهد بودیم که برخی از نهادها و سازمان‌ها، اقدام به ایجاد ابهام در فرایند انتخابات می‌کردند. به‌عنوان مثال، در مورد انتخابات مجلس هفتم، ما شاهد بودیم که برخی از نهادها و سازمان‌ها، اقدام به ایجاد ابهام در فرایند انتخابات می‌کردند.

عماد افروغ در گفت‌وگو